

แนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

Guidelines For School Administration to Healthy Schools

Under The Secondary Educational Service Area Office Surin

รุจิรา ฉายละออ¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชานนท์ ยอดสละ² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงเดช สอนใจ³

Ruchira Chailaor¹ Asst. Prof. Dr.Suphatanakris Yordsala² Asst. Prof. Dr.Songdet Sonjai³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) จัดทำแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ 3) ประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 346 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ แบบประเมิน โดยมีค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับระหว่าง .52 – .92 และมีความเชื่อมั่น .99 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. การจัดทำแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ โดยการศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งจำแนกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผู้เรียนเป็นสุข 2) ด้านโรงเรียนเป็นสุข 3) ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ด้านครอบครัวเป็นสุข และ 5) ด้านชุมชนเป็นสุข
3. การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ มี 5 องค์ประกอบ 60 ตัวชี้วัด พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The purposes of this research are to 1) Study the present condition and problem condition of Guidelines for school administration to healthy schools. 2) Make suggestions of guidelines for school administration to healthy schools. 3) Guideline for school administration the path process of development for healthy schools. Representative sample is principal and teacher 346 people from Multi-stage Sampling. Researching equipment are element

คำสำคัญ: โรงเรียนสุขภาวะ แนวทางการบริหาร

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹Master of Education Program in Educational Administration Surindra Rajabhat University

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{2,3}Course teacher in Master of Education Program in Educational Administration Surindra Rajabhat University

ผู้ติดต่อ, อีเมล: รุจิรา ฉายละออ, ruchira101.kt@gmail.com

รับเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2565 แก้ไข 2 พฤษภาคม 2565 ตอรับ 5 พฤษภาคม 2565

questionnaire, interview form best practice, and assessment. Discrimination values from .52-.92, and a reliability of .99. Statistic in this research is average and standard deviation.

Research result

1. On the whole, Guidelines for school administration to healthy schools. There is in medium rank, and problem condition of public health school for institution is in high rank.

2. Suggestions of Guidelines for school administration to healthy schools. Study form Best practice. By 5 experts; 1) happiness of student 2) happiness of school has 5 paths. 3) happiness of environment 4) Happiness of family and 5) happiness of community.

3. Guidelines for school administration to healthy schools. There are 5 experts. Happiness of school has 4 paths and 60 indicators. Showed that it was suitable as a whole at the medium level. It was possible as a whole at the medium level and was benefit as a whole at the medium level.

Keywords: Healthy Schools, Guidelines for School Administration.

ภูมิหลัง

สุขภาพหรือสุขภาพ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญของงานและพัฒนาการทุก ๆ ด้านในตัวของบุคคล ถ้าการศึกษาคือความเจริญของงานจริง บุคคลจะเจริญของงานไม่ได้หากสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของเราไม่สมบูรณ์ ไม่ดีหรือมีข้อบกพร่อง (สุชาติ โสภประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์, 2542, หน้า 3) การพัฒนาประเทศจะดีหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสุขภาพหรือสุขภาพที่ดีของคนในประเทศเป็นสำคัญ ประเทศที่ประชากรมีสุขภาพ มีสติปัญญา มีคุณธรรม มีความสามารถในการทำงาน ประหยัดอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ไม่ทำร้ายหรือเบียดเบียนกันย่อมมีความสุขและเมื่อบุคคลในชาติมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม ย่อมมีความสามารถในการเรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้ดี อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติได้ (เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์, 2556, หน้า 4)

การปฏิรูปการศึกษาของไทยได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหลายปี การจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ ถ้ามีเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมในการเรียนรู้ของเด็กซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศในอนาคต โรงเรียนจึงมีหน้าที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เพื่อบรรลุเป้าหมายโดยเฉพาะด้าน มีสุข ซึ่งสุข ทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ สุขภาวะเป็นแนวคิดสุขภาพที่มีความหมายในเชิงบวก โดยให้ความสำคัญกับพฤติกรรมและกิจกรรมของคนซึ่งตอบสนองต่อสุขภาพของตนเองในทุกมิติอย่างเป็นพลวัต สามารถปรับตัวอยู่ในสมดุล และบรรลุสุขภาพตามศักยภาพที่แต่ละคนพึงมีได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549, หน้า 23 - 24)

“โรงเรียนสุขภาพ” เป็นโจทย์สำคัญของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน เนื่องจากทิศทางที่ผ่านมาเรามุ่งพัฒนาโรงเรียนใหม่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มุ่งสร้างนักเรียนเก่งที่มีความสามารถในการแข่งขันและมุ่งสู่ระบบการศึกษาที่เอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัววัดคุณภาพโรงเรียนและคุณภาพครู มีประเมินต่าง ๆ ยึดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นหลัก จนมองข้ามเจตจำนงทางการศึกษาที่เราต้องการ “พลเมืองที่มีความสุขทั้งมิติของกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคมและมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” ซึ่งจะเป็นการศึกษาที่สามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2560)

แนวคิดการพัฒนาสุขภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะประชากรวัยเรียนแทบทั้งหมดอยู่ในระบบโรงเรียน ดังนั้นการปลูกฝังเรื่องสุขภาพให้เกิดขึ้นกับนักเรียน จะช่วยหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพเมื่อเติบโตขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาพแก่ผู้เรียนได้ (ประวิต เอรารวรรณ, 2547)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครมีการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพในสถานศึกษาด้วยกระบวนการพัฒนาคุณธรรมตามหลักการ 4 หลักการและกระบวนการ 6 ขั้นตอน โดยใช้โครงการมาเป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมสุขภาพในสถานศึกษาตามปัญหาสุขภาพที่แต่ละสถานศึกษาสำรวจได้และมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด 10 ด้าน ของ สสส. จำนวน 520 โครงการ เพื่อส่งผลให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ลดลง ได้แก่ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ภาวะน้ำหนักเกิน อุบัติเหตุทางกาย และมีผลลัพธ์ให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ได้แก่ การบริโภคผักและผลไม้ กิจกรรมทางกาย ความสุขในการดำรงชีวิต การมีครอบครัวอบอุ่น และการมีส่วนร่วมในชุมชน

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาพแก่ผู้เรียนได้ กล่าวคือ โรงเรียนต้องมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ผู้นเรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุขและชุมชนเป็นสุข โดยการปรับสภาพแวดล้อม ลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อมครอบครัวและชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคม จิตวิญญาณและปัญญา โดยให้อิสระโรงเรียนได้คิดกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานของตนเองจนเป็นวิถีโรงเรียน สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นภายในโรงเรียนตัวเองตามบริบทแต่ละโรงเรียน

จากความสำคัญดังกล่าว โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ยังมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโรงเรียนสุขภาพเป็นจำนวนน้อย ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าซึ่งเป็นครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความสนใจศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ได้รับการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนสุขภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

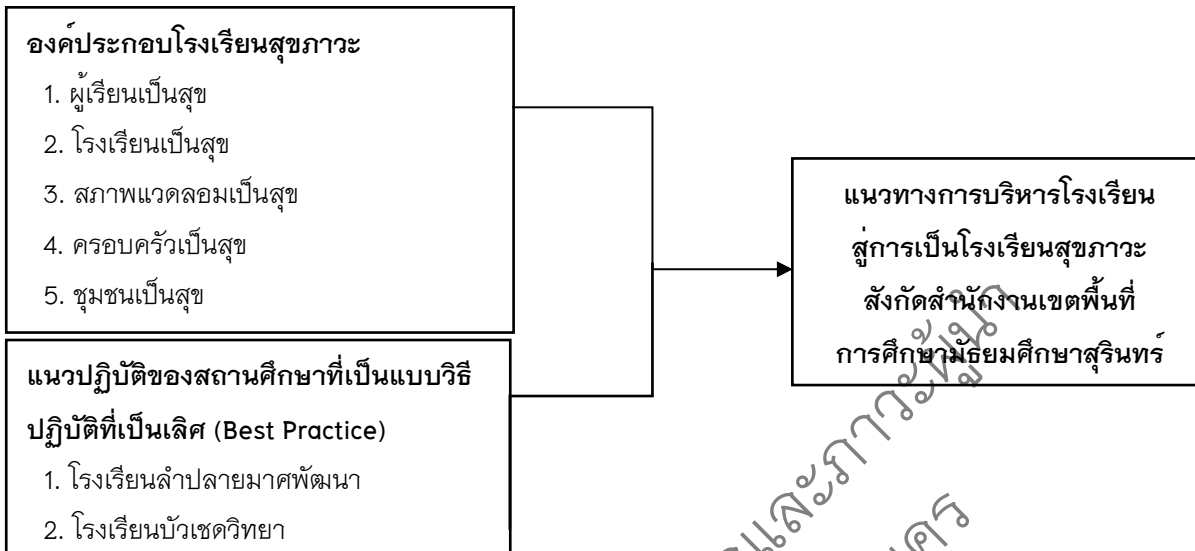
1. สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นอย่างไร
2. แนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ควรเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
2. เพื่อจัดทำแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวนโรงเรียน 85 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,481 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด จากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open End Question)

ระยะที่ 2 การจัดทำแนวการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์เป็นข้อคำถามให้ตอบบรรยายตามความเข้าใจ จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open End Question)

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

แบบประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 ฉบับ เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) จำนวน 322 ฉบับ และเก็บด้วยตัวเอง จำนวน 24 ฉบับ พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา ในการเก็บข้อมูลของแบบสอบถาม

4. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ระยะที่ 2 การจัดทำแนวการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์
2. ในการศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
2. ส่งหนังสือขออนุญาตต่อโรงเรียนที่จะทำการการศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
4. นำแบบศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1. ขออนุญาตแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ถึงผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยยื่นหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยต่อผู้เกี่ยวข้องจำนวน 5 คน และได้รับแบบประเมินกลับมาจำนวน 5 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สามารถสรุปผลตามความมุ่งหมายได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52, S.D. = 0.64$) สภาพปัญหาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01, S.D. = 0.52$) ดังตาราง 1 ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบโรงเรียนสุภาพะ	สภาพปัจจุบัน			สภาพปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
1. ด้านผู้เรียนเป็นสุข	2.69	0.61	ปานกลาง	3.80	0.53	มาก
2. ด้านโรงเรียนเป็นสุข	2.55	0.67	ปานกลาง	4.03	0.60	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข	2.38	0.78	น้อย	4.06	0.56	มาก
4. ด้านครอบครัวเป็นสุข	2.27	0.69	น้อย	4.11	0.62	มาก
5. ด้านชุมชนเป็นสุข	2.57	0.75	ปานกลาง	4.04	0.62	มาก
รวม	2.52	0.64	ปานกลาง	4.01	0.52	มาก

2. การจัดทำแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ โดยการศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งจำแนกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผู้เรียนเป็นสุข 2) ด้านโรงเรียนเป็นสุข 3) ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ด้านครอบครัวเป็นสุข และ 5) ด้านชุมชนเป็นสุข

3. การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ มี 5 องค์ประกอบ 60 ตัวชี้วัด พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.70) มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.66) และมีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.65) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ
แนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
โดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวม

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
		\bar{x}	S.D.	แปล ความ	\bar{x}	S.D.	แปล ความ	\bar{x}	S.D.	แปล ความ
1	ด้านผู้เรียนเป็นสุข	4.49	0.71	มาก	4.51	0.67	มากที่สุด	4.54	0.63	มากที่สุด
2	ด้านโรงเรียนเป็นสุข	4.47	0.74	มาก	4.47	0.74	มาก	4.50	0.69	มาก
3	ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข	4.20	0.64	มาก	4.37	0.64	มาก	4.43	0.70	มาก
4	ด้านครอบครัวเป็นสุข	4.27	0.71	มาก	4.33	0.61	มาก	4.50	0.61	มาก
5	ด้านชุมชนเป็นสุข	4.28	0.72	มาก	4.52	0.66	มากที่สุด	4.56	0.61	มากที่สุด
	รวม	4.36	0.70	มาก	4.44	0.66	มาก	4.50	0.65	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร สามารถนำสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครมีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา-ครอบครัว-ชุมชน จำนวน 222 เครือข่าย โดยสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครอบครัวยุ และชุมชน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษาได้สร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกิดการมีส่วนร่วมให้แก่ผู้ปกครอง ครอบครัวยุ และชุมชน ด้วยวิธีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน/นักศึกษา ประชุมร่วมกับชุมชน เลี้ยงตามสาย การเข้าร่วมในกิจกรรมนิเทศติดตามของนิเทศอาสา และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับสถานศึกษาและชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ตามศักยภาพและความพร้อม และเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดู ช่วยเหลือเกื้อกูล ฝึกอุปนิสัยที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างสุภาพะให้นักเรียน/นักศึกษาเวลาอยู่ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประวิตร เอรารวรรณ์ (2547ก, หน้า 44 – 46) ได้สังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการ และกระบวนการเรียนรู้ด้านสุภาพะในโรงเรียนและได้อธิบายว่าด้านคนมีสุภาพะ พบว่าคุณลักษณะของคนที่มีสุภาพะดังนี้ 1) เป็นผู้ที่ มีทักษะทางวิชาการหรือมีศักยภาพในการเรียนรู้ 2) ต้องมีทักษะชีวิตหรือความสามารถเชิงจิตวิทยาสังคมในการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม 3) มีทักษะสุขภาพคือ การปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดีเข้าใจพัฒนาการทางร่างกาย และทางเพศของชายหญิง และรู้เท่าทันข้อมูล ข่าวสารหรือการโฆษณาในสังคม 4) ต้องเป็นผู้มีสิทธิและได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค ทั้งการหยุดรอด ปลอดภัย ได้รับการปกป้องคุ้มครอง ได้รับการพัฒนา มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบและมีความเท่าเทียมทางเพศ 5) มีจิตสำนึกการอนุรักษ์ มีค่านิยมในการบริโภค และวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ 6) การเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม

1.2 สภาพปัญหาของแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการจัดการ เรียนการสอน การขับเคลื่อนโครงการในสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ จำนวนครู บุคลากรและนักเรียน จำนวนมากและมี ที่มาจากหลากหลายชุมชนและอำเภอ กระบวนการมีส่วนร่วมค่อนข้างซับซ้อน มีช่องว่างระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชานา อับดุลเลาะ และวุฒิชัย เนียมเทศ (2563, หน้า 227) พบว่า ยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง กล่าวได้ว่าเป็นศตวรรษที่มีการขยายตัวทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมากที่สุด การขยายตัว และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดังกล่าวมีผลทำให้สังคมโลกต่างก็ต้องปรับตัว เพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการเตรียมประชากรให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เรียนให้ประสบ ความสำเร็จได้ คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม มีการจัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. การจัดทำแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์และการศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อนำ แนวทางการบริหารมาพัฒนาโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนสุภาพะ พบว่า ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้เรียนเป็นสุข 2) ด้านโรงเรียนเป็นสุข 3) ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ด้านครอบครัวเป็นสุข และ 5) ด้านชุมชนเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของประวิต เอรารวรรณ์ (2547ก, หน้า 44 - 46) ได้สังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและ กระบวนการเรียนรู้ด้านสุภาพะในโรงเรียนและได้อธิบายว่าด้านคนมีสุภาพะ พบว่าคุณลักษณะของคนที่มีสุภาพะดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการหรือมีศักยภาพในการเรียนรู้ 2) ต้องมีทักษะชีวิตหรือความสามารถเชิงจิตวิทยาสังคมในการ ปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม เพื่อให้ตนเองมีความปกติสุขและอยู่รอด 3) มีทักษะสุขภาพคือ การปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี เข้าใจพัฒนาการทางร่างกายและทางเพศของชายหญิง และรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารหรือการ โฆษณาในสังคม 4) ต้องเป็นผู้มีสิทธิและได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค ทั้งการอยู่รอดปลอดภัย ได้รับการปกป้อง ค้ำคอง ได้รับการพัฒนา มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบและความเท่าเทียมทางเพศ 5) มีจิตสำนึกการอนุรักษ์ มีค่านิยมในการบริโภค และวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและ 6) การเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัย ของคมสัน ญ รังสี และคณะ (2561, บทความย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโครงการ เป็นฐานร่วมกับแนวคิดจิตศึกษาของครูโรงเรียนประณีตวิทยา พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วย โครงการเป็นฐานร่วมกับแนวคิดจิตศึกษาของครู โรงเรียนประณีตวิทยาคน ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยได้ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโครงการเป็นฐาน ร่วมกับแนวคิดจิตศึกษาของครูโรงเรียนประณีตวิทยาคน 4 แนวคิด ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนด้วยโครงการเป็นฐาน การจัดการเรียนการสอนด้วยแนวคิดจิตศึกษา หลักสูตรบูรณาการ และ กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพล พิมพ์สอน และคณะ (2557, หน้า 56 - 77) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนา สภาพแวดล้อมเป็นสุขนั้น โรงเรียนต้องสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 คือมีแหล่งเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของปรัชญาภรณ์ โปทา (2555, หน้า 147) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่นกับการเสริมสร้างสุภาพะเพื่อศึกษากระบวนการ ส่งเสริมสุภาพะโรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านเขาตะแบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองและคนในชุมชนในโรงเรียนบ้านเขาตะแบก เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของ

การศึกษา การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วม

3. การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาสุรินทร์ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจังหวัดสุรินทร์ คณะกรรมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุรินทร์มีความต้องการขับเคลื่อนการดำเนินการสร้างเสริมสุภาพะ ในสถานศึกษาด้วยกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตาม พุทธธรรมบ่งชี้เชิงบวก ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุภาพะของนักเรียนนักศึกษา ด้วยกระบวนการพัฒนาคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคินันท์ เทพอำนวย และดวงเนตร ธรรมกุล (2563, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโรงเรียนสุภาพะของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.51, S.D. = 0.34$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านชุมชนเป็นสุขมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านผู้เรียนเป็นสุข ด้านโรงเรียนเป็นสุข ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข และด้านครอบครัวเป็นสุข ตามลำดับ ($M = 4.56, 4.56, 4.45, \text{ และ } 4.44, S.D. = 0.45, 0.27, 0.40, 0.37, \text{ และ } 0.51$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาสุรินทร์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้เรียนเป็นสุข พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เรียนมีทักษะทางวิชาการ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาสุรินทร์ ควรให้ความสำคัญ และใช้แนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะจากการวิจัยไปพัฒนาตามดังกล่าวต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่าสภาพปัญหาของแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาสุรินทร์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านครอบครัวเป็นสุข ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาสุรินทร์ ควรให้ความสำคัญและใช้แนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะจากการวิจัยไปพัฒนาตามดังกล่าว และควรทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1.3 แนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้เป็นแนวทางในภาพรวม จึงควรมีการวิจัยเพื่อรูปแบบแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนได้

1.4 การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ ควรมีการประเมินให้ครอบคลุม ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการดำเนินกิจกรรมโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ครอบคลุมด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- คมสัน ธิ รังษี. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโครงการเป็นฐานร่วมกับแนวคิดจิตศึกษา ของครูโรงเรียนประณีตวิทยาคม. วิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ. ปีงบประมาณ 2561. ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของ นักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 10(2), 305 - 320.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2547). การสังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ ด้านสุภาพะในโรงเรียน. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2547). การสังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสุภาพะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ปรัชญาภรณ์โปทา. (2555). โรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่นกับการเสริมสร้างสุภาพะเพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริม สุภาพะโรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่น. รายงานการวิจัย กศ.บ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2560). เครื่องมือพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนสุภาพะ. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยระบบการศึกษา.
- วิชานา อับดุลเลาะ และวุฒิชัย เนียมเทศ. (2563). การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 “แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางปฏิบัติ”. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(2), 227 - 246.
- สุชาติ โสภประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์. (2542). การบริหารงานสุศึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สุรพล พิมสอน และคณะ. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วารสารครุศาสตร์, 42(3), 56 - 77.
- _____. (2557). การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อังคนันท์ เทพอำนาจ และดวงเนตร ธรรมกุล. (2557). การประเมินโรงเรียนสุภาพะของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 14(3), 119 - 130.
- เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์. (2556). หลักการทางสอนสุศึกษา. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.